

”Växa med hästkraft är en resurs för samhället”

Nischad idéburen daglig verksamhet är en innovativ aktör för ökad hälsa och sysselsättning

Petra Nilsson Lindström, Åsa Bringsén

Petra Nilsson Lindström, Biträdande professor i hälsovetenskap, Högskolan Kristianstad.

E-post: petra.nilsson@hkr.se

Åsa Bringsén, Lektor i folkhälsovetenskap, Högskolan Kristianstad.

E-post: asa.bringsen@hkr.se

DOI:

Personer med funktionsnedsättning är utifrån ett hälsoperspektiv en utsatt målgrupp i samhället. Nya innovativa dagliga verksamheter behövs således för att skapa meningsfull sysselsättning, personlig utveckling och hälsa för målgruppen. I artikeln presenteras därför resultat från ett års kvalitativ följesforskning av den idéburna dagliga verksamheten Växa med hästkraft, med fokus på organisering och upplevelse utifrån medarbetares och deltagares beskrivningar. En tematisk analys resulterade i tre teman: 1) Positiv hälsoutveckling; 2) Personlig utveckling och lärande; och 3) Utveckling genom peer-learning. Resultatet visar att verksamheten får människor att växa, blomstra och förberedas för både livet och arbetslivet genom peer-learning och ett personcentrerande förhållnings- och arbetssätt i praktiken. Dagliga verksamheter fyller således en viktig funktion som idéburen nischad aktör i välfärds-systemet och bidrar till hållbarhet både på individ, grupp och samhällsnivå.

From a health perspective, people with functional disability are a vulnerable group in society. New innovative daily activities are thus needed to create meaningful employment, personal development, and health. The article therefore presents results from a year's qualitative follow-up research of the idea-driven daily activity Grow with horsepower, with a focus on organization and experience based on employee and participant descriptions. A thematic analysis resulted in three themes: 1) Positive health development; 2) Personal development and learning; and 3) Development through peer-learning. The result shows that people grow, flourish, and become prepared for both life and work through peer-learning and a person-centered approach. Daily activity thus fulfills an important function as an idea-driven actor in the welfare system and contribute to sustainability, at the individual, group and societal level.

Inledning

Den dagliga verksamheten ”Växa med hästkraft” på Fulltofta Naturcentrum i Skåne är en idéburen aktör som fyller en betydelsefull funktion i välfärds-samhället, genom att erbjuda en meningsfull nischad sysselsättning (djur- och naturorienterad) åt personer med funktionsnedsättning. Personer som både har sämre hälsoutsikter än andra (Folkhälsomyndigheten, 2023) och sämre möjligheter till ett fungerande arbetsliv (Socialstyrelsen, 2020). Denna artikel kommer därför att fokusera på och beskriva daglig verksamhet som en innovativ form av välfärdstjänst, vilken kan stärkas genom att idéburna aktörer nischer sina verksamheter till att kunna matcha personer med olika funktionsnedsättning. Fler personer får då möjlighet till meningsfull sysselsättning, välmående och hälsa i vardagen, vilket bidrar till ökad social hållbarhet, bättre folkhälsa och samhällsnytta på sikt.

Alla människor behöver meningsfull sysselsättning för ett gott liv. För många i arbetsför ålder kan det innebära ett lönearbete som är utvecklande och som personen trivs med, dvs. ett arbete som fungerar som en stödjande miljö för hälsa (Eriksson & Lindström, 2008; WHO, 1986). För personer med funktionsnedsättning kan det istället vara någon form av daglig verksamhet där aktiviteterna kan anpassas utifrån individernas behov och förmågor. Hälsan hos personer med funktionsnedsättning i Sverige har förbättrats något över tid men är sämre än för personer utan funktionsnedsättning (Folkhälsomyndigheten, 2023). Personliga resurser såsom självkänsla och optimism är betydelsefulla för god hälsa, men även personens vitalitet och stödjande miljöer såsom arbete påverkar (van Campen & van Santvoort, 2013).

Personer i yrkesverksam ålder, med funktionsnedsättning som är medfödd eller förvärvad, kan få daglig verksamhet enligt lagen om stöd och service – LSS (1993:387). Lagen omfattar funktionsnedsättningar såsom utvecklingsstörning, NPF-diagnoser eller förvärvad hjärnskada i vuxen ålder och det är kommunen som bedömer behovet av daglig verksamhet (Socialstyrelsen, 2020). En meningsfull sysselsättning bidrar till ökad hälsa genom stimulans av fysiska färdigheter, personlig utveckling och social gemenskap. Det övergripande målet med daglig verksamhet är enligt Socialstyrelsen (2020) att deltagarens möjligheter till arbete utanför den dagliga verksamheten ska utvecklas. Arbetsuppgifterna behöver därmed likna den reguljära arbetsmarknaden för att öka möjligheterna att deltagaren så småningom kan ta steget ut på arbetsmarknaden. Deltagarnas behov bör styra innehåll och lokalisering av den dagliga verksamheten och således finns det många olika sätt att bedriva daglig verksamhet på. Ett sätt är Grön omsorg, vilket innebär ”meningsfull sysselsättning på gårdar i lantlig miljö för människor med särskilda behov” (LRF, 2010).

Flera forskningsrapporter har visat på positiva hälsoeffekter med att vistas i naturen och umgänge med djur. Hälsoeffekterna är både av fysisk karaktär, såsom stärkt skelett, ökad muskulatur, rörlighet och minskad övervikt, och psykisk karaktär, såsom minskad stress, ångest och depression, men det sociala samspelet främjas också (bl.a. Bengtsson, 2003; Berget, Braastad & Ekeberg, 2003; Laveson & Nilsson, 2011; Pálsdóttir, Stigsdotter, Persson, Thorpert & Grahn, 2018). Arbete med djur och natur som en resurs för hälsa är ett salutogent arbetssätt. Det salutogena perspektivet fokuserar på de resurser som stärker människor att bibehålla eller öka sin hälsa och i ett salutogent hälsopromotivt arbete så är det individens och/eller gruppens resurser som är i fokus (Antonovsky, 2005). Tidigare erfarenheter har visat att typ av arbetsuppgifter, arbetssätt och arbetsituation bidrar till att människor mår bra psykiskt, fysiskt och socialt i denna typ av daglig verksamhet (Jernse & Nilsson Lindström, 2019).

Växa med hästkraft är en daglig verksamhet på Fulltofta Naturcentrum i Skåne som är öppen för personer intresserade av djur, natur, odling och gårds-skötsel. De flesta deltagarna har en NPF-diagnos (ex. ADHD, ADD, AST) och står långt ifrån arbetsmarknaden när de börjar i verksamheten. Verksamhetens idé är att deltagarna är i centrum och anpassningar görs för att öka deras personliga utveckling, hälsa och färdighet för arbete. Att sätta deltagarna i centrum kallas ”personcentrering” som innebär att den professionella primärt ska förstå en persons värderingar, behov och önskemål (sekundärt är deltagarens funktionsnedsättning), och sätta sin egen professionella expertkunskap åt sidan för att kunna möta personen där den är. McCormack och McCance (2017) menar att ett personcentrerat arbetssätt bygger på fyra aspekter: (1) professionell personcentrerad kompetens, (2) verksamhetens personcentrerade organisering, (3) personcentrerade aktiviteter och (4) förväntat resultat är personcentrerade upplevelser. Deltagarnas egen uppfattning om sitt behov och önskemål om inriktning på sysselsättningen, kombinerat med personalens kunskap och erfarenhet skapar alltså en personcentrerad daglig verksamhet.

Daglig verksamhet ska enligt Socialstyrelsen (2020) anpassas till deltagarens individuella behov för att främja goda och jämlika levnadsvillkor, skapa en meningsfull sysselsättning och delaktighet i samhällslivet. Daglig verksamhet som har en nisch, exempelvis djur och natur, kan således ses som ett innovativt exempel på idéburen aktör som borde möjliggöras i större utsträckning genom Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP). Enligt Fremia (2023) är IOP en samverkansform mellan idéburen och offentlig sektor, där båda parter bidrar med resurser till en verksamhet. Samverkan genom ett IOP kan på så sätt uppnå större samhällsnytta och välfärden kan nå fler människor. Vård- och omsorgsverksamhet samt LSS är stora aktörer inom välfärdssystemet, men främst gällande boenden för målgruppen och inte daglig verksamhet specifikt (Fremia, 2023; NÄTVERKET – Idé-

buren sektor Skåne, 2015). En avsikt i Överenskommelsen Skåne (2021) är att: ”Stärka förutsättningarna för idéburna organisationer att genom samverkan, stöd och andra insatser ge individer möjligheter att komma i sysselsättning.”

Hälsoläget nationellt bland personer med funktionsnedsättning innebär att strategier behövs för att förbättra hälsan generellt, och att öka delaktigheten i arbetslivet specifikt. Idéburna aktörer som erbjuder välfärdstjänster i form av nischad daglig verksamhet är således intressanta att belysa. Därför var det betydelsefullt att följeforska den dagliga verksamheten ”Växa med hästkraft” och beskriva deltagarnas upplevelser av verksamheten. Forskning inom området är begränsad, och särskilt forskning med ett hälsopromotivt perspektiv. Kunskap om hur deltagandet upplevs behövs, som grund för vidareutveckling med fokus på tex. kvalitet och överförbarhet till andra idéburna aktörers verksamheter. Syftet blev därmed att undersöka hur aktiviteter och processer i den dagliga verksamheten Växa med hästkraft organiseras och upplevs, samt kan förstås utifrån ett personcentrerat och hälsopromotivt perspektiv för att lyfta fram hur en idéburen aktör kan bidra till folkhälsa och samhällsnytta.

Följeforskning som metod

Följeforskningen pågick från augusti 2020 till augusti 2021 och karaktäriserades av aktionsinriktad promotionsforskning, som grund för kontinuerlig deltagarbaserad reflektion, identifiering av utmaningar, kunskapsgenerering och handling (Bringsén & Nilsson Lindström, 2019). Med ett aktionsinriktat arbetssätt agerade forskarna som katalysatorer i processen, och tillsammans med verksamheten togs gemensamt ansvar för forskningen med tillhörande kunskapsbildning. I en aktionsinriktad process anses forskare och praktiker alla vara experter, men på olika saker. De olika aktörernas erfarenheter och kunskaper kompletterar varandra och kan generera en kunskapsbildning som är direkt praktiskt användbar i verksamheten där forskningen bedrivs (Fals-Borda, 1991; Ahnberg, Lundgren, Messing & von Schantz Lundgren, 2010). Tidigare erfarenheter från aktionsinriktad hälsopromotiv forskning har visat på betydelsen av att bygga relationer och att kontinuerligt reflektera under forskningsprojektens gång (Bringsén, 2010; Nilsson, 2010, Bringsén & Nilsson Lindström, 2019). Följeforskningen är godkänd av Etikprövningsmyndigheten (Dnr 2020-01216).

Deltagarna i datainsamlingen utgjordes av två grupper. Den ena gruppen var deltagarna som hade sin dagliga verksamhet på Växa med hästkraft, både män och kvinnor (n=35), i åldern 18–53 år, och den andra gruppen utgjordes av personalen (n=3), varav en verksamhetsledare och två handledare. Datainsamlingen skedde i mindre grupper med deltagarna (ca 1–2 gånger/månad) genom återkommande reflektionsmöten om deras upplevelser av verksamheten. Handledarna var moderatorer i reflektionsgrupperna och samtalen spelades in digi-

talt, ljudfilerna delades sedan med forskarna. Samtalstiden var i början kortare men förlängdes efterhand som deltagarna blev mer bekväma med att berätta och handledarna med att intervjua (ca 10–25 min). Personalen har deltagit i fokusgrupper vid tre tillfällen, där forskarna agerade moderatorer och spelade in samtalen (ca 1-2h/tillfälle).

Deltagarnas reflektionsmöten och personalens fokusgrupper har analyserats genom tematisk analys (Braun & Clarke, 2006) av forskarna. Återkoppling av resultat skedde kontinuerligt var 4–6 månad till deltagare och personal i samband med reflektionsmöten där en ”member-check” (Birt, Scott, Cavers, Campbell & Walter, 2016) av resultaten gjordes för att konfirmera, men också för att förklara och tolka resultaten tillsammans med stöd av olika teorier. Slutligen gjordes en gemensam konceptualisering av verksamheten med fokus på organisering och arbetssätt i relation till teori.

Empiriska resultat och teoretiska reflektioner

Resultatet från följeforskningen av Växa med hästkraft visar att verksamheten får människor att växa, blomstra och förberedas för både livet och arbetslivet, vilket kopplar till Flourishing [blomstrand] (Seligman, 2012; Gaffney, 2015) som inkluderar komponenterna positiva känslor, engagemang, livsmening, autonomi, relationer, och utmaning av kompetens. Samtliga komponenter som möjliggör blomstrand återfinns i studiens resultat som strukturerats genom analysens tre teman: Positiv hälsoutveckling; Personlig utveckling och lärande; och Utveckling genom peer-learning.

Positiv hälsoutveckling

Verksamheten kan ses som hälsoutvecklande för deltagarna genom att de uttrycker att aktiviteterna har en positiv och stärkande inverkan på deras hälsoupplevelse. Hälsoutvecklingen kopplade både till fysiskt, psykiskt och socialt mående, vilket också har visats i andra tidigare studier med målgruppen personer med funktionsnedsättning (Bengtsson, 2003; Jernse & Nilsson Lindström, 2019) och utemiljöns betydelse för en stärkt hälsa på olika sätt (Lavesson & Nilsson, 2011; Pálsdóttir et al., 2018). Fysiska hälsoupplevelser beskrivs av deltagarna i termer av att arbetet på gården gör dem trötta i kroppen, vilket skapar avslappning och minskar ångest. Deltagarna beskriver att de orkar mer efter ett tag, att de känner sig starkare överlag och mår bra av att ha fysiska uppgifter att utföra. Gårdsarbetet består exempelvis av att renovera, trädgårdsarbete, bygga lösdrift till hästarna m.m.

Deltagarna ger också uttryck för att deras psykiska hälsa stabiliserats över tid i verksamheten. Från att tidigare ha känt mycket stress, ilska och frustration över

sin situation, till att genom verksamheten fått stöd med att skapa en struktur i vardagen utifrån egna förutsättningar och en meningsfull sysselsättning där deltagarna känner sig behövda. Många av de negativa känslorna har ersatts med glädje, nyfikenhet, självförtroende, trygghet och en känsla av ökad kontroll i livet. Just utveckling av att känna mer kontroll i sitt liv genom stöd med att förstå sig själv och sin diagnos kan ses över tid hos deltagarna. Utvecklingen kopplar tydligt till successivt ökad känsla av egenmakt (empowerment) när deltagarna börjar förstå sina styrkor och svagheter och därigenom börjar känna livsmening och autonomi samt se en ny väg framåt i livet (Seligman, 2012; Gaffney, 2015). Aktiviteter på gården såsom ridning, odling av grönsaker, djurskötsel och naturvård bidrar till att deltagarna får känna sig som en del i en helhet, behövda och mår på så sätt bättre psykiskt. Det ger också kraft att orka ta tag i sin livssituation och förändra den steg för steg.

Det som också har bidragit till den positiva psykiska hälsoutvecklingen kopplar till det sociala samspelet i verksamheten. Det avslappnade och lugna förhållningssättet som verksamhetsledare och handledarna främjar i verksamheten, genom humor och prestigelöshet, skapar en socialt trygg miljö där deltagarna i sin egen takt vågar utvecklas och börja tro på sina egna förmågor. Humor, att lyssna och ge beröm beskrivs som viktiga ingredienser för att skapa en socialt trygg miljö. Deltagarna vågar öppna upp sig och berätta om sin situation, sina tankar och problem, men också sina drömmar om framtiden. Det är då det börjar hända saker menar handledarna och verksamhetsledaren. Förhållnings- och arbetssättet relaterar till personcentreringens aspekter (McCormack & McCance, 2017), där deltagarnas personcentrerade upplevelser kommer ur hur de blir bemötta av personalen, och hur verksamheten är organiserad så den möter deltagarnas behov genom personcentrerade aktiviteter.

Personlig utveckling och lärande

Verksamheten bidrar till deltagarnas personliga utveckling genom att de får en ökad förståelse för eget lärande, ges inflytande över arbetet i verksamheten och att gruppens lärande tillsammans lyfts fram som betydelsefullt. Metakognition, förståelse för eget lärande, skapas genom att verksamheten uppmuntrar deltagarna att våga prova nya saker och att göra fel inte betyder misslyckande utan lärande. Det kopplar till flourishing-komponenten ”utmaning av kompetens” (Seligman, 2012; Gaffney, 2015). Genom att resultat och prestation som ett mål i sig inte fokuseras i verksamhetens arbete, utan istället modet att deltagarna vågar utmana sig själva, skapar en förståelse för egna förmågor och lärande. På så sätt främjas även motivation och en egen vilja att lära sig nya saker. Det kan relateras till begreppet ”mastery climate” (Ntoumanis & Biddle 1999), dvs. att fokus är på personlig utveckling i en uppgift, inte resultatet i sig. Deltagarna

beskriver att detta förhållningssätt gör dem mer engagerande, motiverade och bidrar till bättre hanterbarhet i motgångar samt att rädsla för att misslyckas minskar. Deltagarna lär sig att misslyckanden leder till utveckling och är bra. På så sätt ökar också deltagarnas självkänsla och självförtroende, vilket bidrar till ökad handlingsförmåga och kompetens i såväl arbetet som i den egna livssituationen. Det kan dels förklaras med Banduras (1997) ”self-efficacy” dvs. en ökad känsla av självförmåga och en tro på att själv klara av fler och andra saker än tidigare, men kopplar också till komponenten ”autonomi” i teorin om flourishing (Seligman, 2012; Gaffney, 2015).

Något som också har betydelse för deltagarnas vilja att lära sig nya saker och utvecklas är möjligheten att påverka planering och hantera arbetsuppgifter på gården. Deltagarna utvecklar, enligt resultatet, en förmåga att se och förstå vad som kan och behöver göras på gården och kommer med förslag. Den förmågan överförs sedan till den egna livssituationen och tankar samt idéer om förändring gällande exempelvis vanor och struktur följer. Deltagarna uttrycker att det skapar mening att se hur ens eget arbete och utveckling bidrar till verksamhetens helhet. I detta resultat är komponenterna hanterbarhet, begriplighet och meningsfullhet i Antonovskys salutogena teori (2005) ”känsla av sammanhang” framträdande när deltagarna utvecklar en förmåga att hantera, förstå och se mening i sin egen utveckling och sitt arbetes bidrag till sammanhanget.

Deltagarna beskriver vidare att det ofta finns mindre projekt som uppkommit som förbättringsförslag eller som uppdrag från närliggande verksamheter, som någon deltagare får lite mer ansvar för att planera och genomföra med olika mycket stöd av gruppen och handledarna. Möjligheten att ta ansvar, genomföra och slutföra ett arbete upplevs som stärkande och meningsfullt av deltagarna. Resultatet visar att deltagarnas grupprelationer utvecklas när de får lösa uppgifter tillsammans, bemöta varandra, stötta och bidra till något gemensamt. Det beskrivs inte alltid vara friktionsfritt, men betraktas vara ett lärande att acceptera varandras olikheter och försöka lära av varandra, se varandras styrkor istället för svagheter, för att på sikt kunna fungera i ett arbetsliv. Betydelsen av relationer för utveckling är också ett av nyckelelementen i teorin om flourishing (Seligman, 2012; Gaffney, 2015) och särskilt viktigt för personer med funktionsnedsättning, som kan ha olika grad av svårighet med interaktion. Handledarna menar att de har en viktig roll i att känna in gruppen och guida den enskilde deltagaren för att utmana på rätt nivå. Vid situationer där handledarna känner att de behöver stöd så träder verksamhetsledaren in och stöttar på olika sätt.

Utveckling genom peer-learning

Styrkan i att lära av och med varandra uttrycks betydelsefull mellan såväl verksamhetsledare, handledare och deltagare i det empiriska resultatet. Utgångs-

punkten i verksamheten är att alla kan lära något av varandra genom att vara öppna, inkluderande och nyfikna på varandra. Arbetssättet utgår från den pedagogiska modellen peer-learning (som betyder jämbördig), vilken innebär att lära av varandra (Gogus, 2012) och ett sådant arbetssätt blir också personcentrerat genom det jämbördiga förhållningssättet mellan handledare och deltagare (McCormack & McCance, 2017). Deltagarna menar att de lär av varandra genom samarbete, ge feedback och lösa uppgifter tillsammans. McCormack och Titchen (2014) har belyst att relationer är en stödjande och betydelsefull faktor för att en person ska kunna blomstra. De menar att det är kopplingarna mellan en persons hälsoupplevelse (fysisk, psykisk, social), kreativitet och målmedvetna interaktion med andra som skapar blomstrande hos en person. Det som alltså sker i den dagliga verksamheten är att deltagarnas hälsa stärks på olika sätt och att både deltagarna och handledarna genomgår en personlig utveckling samt ett kontinuerligt lärande tillsammans.

Handledarna beskriver att de gjort en resa från att själva vara deltagare i verksamheten till att bli professionella handledare i den, men att de dagligen utmanas genom deltagarnas agerande och beteenden utifrån att de själva har diagnoser som de behöver hantera i relation till deltagarna. Handledarnas egna erfarenheter och kunskap om sina diagnoser är en styrka för att de kan möta deltagarna där de är och förstår ofta snabbt vad deltagarens beteende eller uttrycksätt står för. På så sätt når handledarna snabbare fram till deltagaren och kan börja arbeta med deltagaren där den är och ge välanpassade utmaningar till den enskilde. Deltagarna menar att de kan identifiera sig med handledarna eftersom de har varit i samma situation som deltagarna själv är i. Identifiering kopplar också till peer-learning som arbetsmodell, eftersom den fokuserar på jämbördighet (Gogus, 2012). Samtidigt beaktas, i en personcentrerad kultur, de etiska principerna naturligt genom att deltagarna har rätt att välja sin egen väg och utveckling (autonomi), deltagarnas värde stärks (värdighet), att deltagarna respekteras i sammanhanget och för sin levnadshistoria (integritet) och att deras olika förutsättningar och förmåga kan påverka livssituation och hälsa (sårbarhet) (McCormack, van Dulmen, Eide, Skovdahl & Eide, 2017; McCormack & McCance, 2017).

När situationer uppstår som känns svårhanterliga så finns alltid verksamhetsledaren tillhands som stöd för handledarna. Handledarna har kontinuerlig reflektion om verksamheten med verksamhetsledaren och får själva handledning i hur de kan hantera olika situationer, sätta gränser och utvecklas som handledare. Verksamhetsledaren beskriver sin roll i verksamheten som att vara en coach till handledarna, dela med sig av sina erfarenheter, träda in om handledarna behöver stöd eller om gränser behöver tydliggöras gentemot deltagarna. Verksamhetsledaren menar också att det är viktigt att kunna bjuda på sig själv, våga erkänna om något blivit tokigt, men också att kunna visa pondus som

verksamhetsledare om det skulle behövas. Det är en fingertoppskänsla att känna in deltagare och handledare, eftersom gruppen är föränderlig beroende på att deltagare kommer och går. Men nya deltagare innebär också nya lärdomar och erfarenheter menar verksamhetsledaren, vilket ses som positivt utvecklande. Verksamhetsledaren är coachande och anpassar således sitt ledarskap utifrån olika situationer, är aktivt inlyssnande av både deltagare och handledares behov, med jämbördighet och gemensamt lärande ständigt i fokus (Gogus, 2012). Verksamhetsledarens coachande förhållningssätt och agerande kan beskrivas som ett hälsofrämjande ledarskap (Yao, Li & Wildy, 2021). Det kännetecknas av hög grad av självkännedom, fokus på relationer och kommunikation samt ett medvetet arbetssätt som ökar känslan av sammanhang. På så sätt finns det goda möjligheter att skapa en hälsofrämjande och utvecklande verksamhet tillsammans (Nilsson, Andersson, Ejlertsson & Troein, 2012).

Konklusion

Artikelns empiriska resultatbeskrivning och teoretiska reflektioner har beskrivit hur verksamheten Växa med hästkraft fungerar som en språngbräda ut i arbetslivet, där deltagarna stärks och rustas på olika sätt för att må bättre, utvecklas och på sikt kunna fungera i arbetslivet. Artikeln belyser därigenom att dagliga verksamheter fyller en viktig funktion som idéburna aktörer genom att erbjuda nischade verksamheter som på olika sätt kan möta och engagera personers olika behov och intressen. Det finns således möjlighet att fler individer får en meningsfull sysselsättning, ett socialt sammanhang och stöd till att utveckla empowerment i sina liv genom en matchad daglig verksamhet som fångar upp dem där de är i livet. Insatser likt den beskrivna dagliga verksamheten på Växa med hästkraft är viktiga innovatörer för en mer hållbar välfärd, såväl socialt, som ekonomiskt och (i insatser med grön omsorg) även ekologiskt. Växa med hästkrafts verksamhet bidrar till hållbarhet på olika nivåer (micro, meso och makro) utifrån ett systemteoretiskt synsätt (Öqvist, 2018). I arbetet med deltagarna eftersträvas att personerna ska genomgå en transition, vilket innebär en positiv övergång från en punkt i livet till en annan. Transitionen innefattar att deltagaren utvecklas både personligen och socialt, känner en ökad hälsa, och stärkt handlingskraft genom ökad empowerment (micronivå). Deltagarens möjlighet att fungera i arbetslivet ökar på så sätt (mesonivå) och därmed bidrar verksamheten till en stärkt folkhälsa och ökad hållbarhet i samhället (makro-nivå). Slutligen, det artikeln vill lyfta fram är att nischade dagliga verksamheter är innovativa resurser för samhället och som borde ges större möjligheter som välfärdsaktörer framgent.

Referenser

- Ahnberg, E., Lundgren, M., Messing, J. & von Schantz Lundgren, I. (2010). Följeforskning som företeelse och följeforskarrollen som konkret praktik. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 16(3), 55–66.
- Antonovsky, A. (2005). *Hälsans mysterium*. Andra upplagan., Stockholm: Natur och kultur.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bengtsson, A. (2003). *Utemiljöns betydelse för äldre och funktionshindrade*. Stockholm: Statens Folkhälsoinstitut.
- Berget, B., Braastad, B. & Ekeberg, Ö. (2003). *Grønn omsorg med husdyr for mennesker med psykiske lidelser*. Rapport fra pilotprosjekt. Oslo: Institutt for husdyrsfag, NLH, Institutt for medisinske atferdsfag, Universitetet i Oslo.
- Birt, L., Scott, S., Cavers, D., Campbell, C. & Walter, F. (2016). Member Checking: A Tool to Enhance Trustworthiness or Merely a Nod to Validation? *Qualitative Health Research*, 26(13), ss. 1802–1811, DOI:10.1177/1049732316654870.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101, DOI: 10.1191/1478088706qp063oa
- Bringsén, Å. (2010). *Taking care of others – Whats in it for us? Exploring workplace related health from a salutogenic perspective in a nursing context*. Doktorsavhandling 2010:130, Lunds universitet, Lund.
- Bringsén, Å. & Nilsson Lindström, P. (2019). (Red.) *Hälsopromotion i teori och praktik: olika arenor och målgrupper*. Första upplagan. Stockholm: Liber.
- van Campen, C. & van Santvoort, M. (2013). Explaining Low Subjective Well-Being of Persons with Disabilities in Europe: The Impact of Disability, Personal Resources, Participation and Socio-Economic Status. *Social Indicators Research*, 111, 839–854.
- Eriksson, M., & Lindström, B. (2008). A salutogenic interpretation of the Ottawa Charter. *Health Promotion International*, 23, 190-199.
- Fals-Borda, O. (1991). Some basic ingredients. In Fals-Borda, O. & Rahman, M. A. (Ed). *Action and Knowledge: Breaking the monopoly with participatory action-research.*, pp. 121–131. New York: The Apex Press.
- Folkhälsomyndigheten. (2023). *Hälsa hos personer med funktionsnedsättning*. Tillgänglig: Hälsa hos personer med funktionsnedsättning — Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)
- Fremia. (2023). *Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP). En samverkansform i tiden – och vanligare än du tror*. Rapport och exempelsamling, 2023. Tillgänglig: ideburet-offentligt-partnerskap-iop---rapport-och-exempel-samling.pdf (fremia.se)
- Gaffney, M. (2015). *Flourishing: How to Achieve a Deeper Sense of Well-Being, Meaning and Purpose—Even When Facing Adversity*. Penguin: London, UK.
- Gogus, A. (2012). Peer Learning and Assessment. I: Seel, N.M. (Red.) *Encyclopedia of the Sciences of Learning*. Boston: Springer, s. 2572–2576.
- Jernse, C. & Nilsson Lindström, P. (2019). Daglig verksamhet kan vara en promotivt meningsfull samsättning för personer med funktionsnedsättning. I: Bringsén, Å. & Nilsson Lindström, P. (Red.) *Hälsopromotion i teori och praktik: olika arenor och målgrupper*. Första upplagan. Stockholm: Liber, s. 232–248.

- Lavesson, L. & Nilsson, K. (2011). Naturens betydelse för hälsa och livsstil. I: Ottosson, J., Lundqvist, S. & Johnsson, L. (Red.). *Grön Entreprenör. Naturupplevelse och hälsa*. Alnarp: Swedish University of Agricultural Sciences, s. 90–107.
- LRF [Lantbrukarnas Riksförbund]. (2010). *Grön omsorg. Meningsfull sysselsättning på gårdar i lantlig miljö för människor med behov av särskilt stöd*. Tillgänglig: (hushallningssallskapet.se)
- McCormack, B. & McCance, T. (Eds.) (2017). *Person-centred practice in nursing and health care: theory and practice*. (Second edition). Chichester: Wiley Blackwell.
- McCormack, B., van Dulmen, S., Eide, H., Skovdahl, K., & Eide, T. (2017). *Person-centred healthcare research*. Chichester: Wiley Blackwell.
- McCormack, B. & Titchen, A. (2014). No beginning, no end: An ecology of human flourishing. *International Practice Development Journal*, 4(2), 2.
- Nilsson, P. (2010). *Enhance your workplace! - a dialogue tool for workplace health promotion with salutogenic approach*. Doktorsavhandling 2010:112, Lunds universitet, Lund.
- Nilsson, P., Andersson, H.I., Ejlertsson, G. & Troein, M. (2012). Workplace health resources based on Sense of coherence theory. *International Journal of Workplace Health Management*, 5(3), 156–167.
- Ntoumanis, N. & Biddle, S.J.H. (1999). Affect and achievement goals in physical activity: a meta-analysis. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 9, 315–332.
- NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne. (2015). *Kartläggning Idéburen sektor i Skåne 2015*. Tillgänglig: NÄTVERKET_Kartläggning_Idéburen_sektor_Skåne_Slutversion.pdf (natverket.org)
- Pálsdóttir, A.M., Stigsdóttir, U., Persson, D., Thorpert, P. & Grahn, P. (2018). The qualities of natural environments that support the rehabilitation process of individuals with stress-related mental disorder in nature-based rehabilitation. *Urban Forestry and Urban Greening*, 29, 312–321.
- Seligman, M.E. (2012). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-Being*. New York: Free Press.
- Socialstyrelsen. (2020). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning Lägesrapport 2020*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Yao, L., Li, P. & Wildy, H. (2021). Health-Promoting Leadership: Concept, Measurement, and Research Framework. *Frontiers Psychology*, 12, 602333, DOI: 10.3389/fpsyg.2021.602333.
- WHO [World Health Organization]. (1986). *Ottawa Charter for Health Promotion, 1986*. Tillgänglig: Ottawa charter for health promotion (who.int)
- Öquist, O. (2018). *Systemteori i praktiken: konsten att lösa problem och nå resultat*. Fjärde upplagan. Stockholm: Gothia Fortbildning
- Överenskommelsen Skåne. (2021). *Ett Idéburet Offentligt Partnerskap för ett hållbart Skåne – mellan parter i Överenskommelsen Skåne*. Tillgänglig: 22C-6-20210316163230 (skane.se)